

Vad som hände sen – och en annan utgångspunkt

Richard Murray

Bengt Edlund slutar där en annan utveckling tar vid, bildandet av Förbundet för Ekoparken 1992. Här ska jag kort beskriva ett par andra utgångspunkter som ledde fram till att Bengts och andras initiativ med Haga-Brunnsvikens Vänner 1992 sammanstrålade med en rad andra föreningars kamp mot bebyggelse på Norra Djurgården och runt Brunnsviken samt med Henrik Waldenströms projekt Ekoparken, vilket ledde till att förbundet bildades.

Tre motioner hade lämnats in till riksdagen kort före den allmänna motionstidens utgång i januari 1991. Två av dem härrörde sannolikt båda från kretsen kring Haga-Brunnsvikens Vänner. I dess styrelse fanns nämligen Arne Klingborg, som var släkt med riksdagsmannen Pär Granstedt, och sannolikt påverkade honom att skriva en motion. Helt klart är att en medlem i samma förening; Peter Schantz, skrev ett underlag för en annan motion. Mer om dessa här.

Den ena var undertecknad av två centerpartister, Pär Granstedt och Karin Söder (c). Där yrkades att riksdagen som sin mening skulle ge regeringen borde ta initiativ till att i samverkan med Stockholms och Solna kommuner, Stockholms läns landsting och enskilda intresserade utveckla området runt Brunnsviken norr om Stockholm till en nationell kulturpark.

Den andra var undertecknad av, Hans Göran Franck (s) och Jan Strömdahl (v). I den yrkades att Haga-Brunnsviken-Ulriksdal-området skulle göras till en nationell kulturpark.

Oberoende av detta initiativ hade Henrik Waldenström dragit igång en egen utredning. Han jobbade på Byggnadsstyrelsen och fick där redan 1987 se förslag om en mycket kraftig utbyggnad runt Brunnsviken och på Norra Djurgården. Som fågelskådare drog han igång Projekt Djurgården 1987 med syfte att visa på ornitologiska värden på Djurgården. Men det var påtagligt att även på Haga och i Ulriksdal fanns ett rikt fågelliv och att denna enhetlighet inom Djurgården-Haga-Ulriksdal skiljde sig från landskapet utanför. Ekarna och dess invånare blev ledstjärnan för ett mycket exklusivt landskap vårdat i århundraden som jaktpark, barockpark och engelsk park under olika kungar. Orden ek, eko och ekologi blev ”Ekoparken”. Via kontakter på Ståthållarämbetet så fick Henrik skriva ett förslag på hur Djurgården med omgivning skulle räddas. Det blev en rapport som täckte ett område från Fjäderholmarna till Ulriksdal inkl Djurgården och Haga. Rapporten blev i januari 1991 en motion som undertecknades av Anna Horn af Rantzien m.fl. (mp) vari yrkades att riksdagen hos regeringen skulle begära nationalparksskydd eller ett lagförslag om bevarandet av natur- och kulturvärdet i området Södra Djurgården-Fjäderholmarna-Ladugårdsgårde—Norra Djurgården--Haga/Brunnsviken-Ulriksdal/Sörentorp. I motionen användes ordet ”Ekopark”

som benämning på hela området samt ledorden värna-vårda-visa. Rapporten blev sedan ett WWF-projekt 1991 och är idag WWFs äldsta och första urbana projekt.

I maj 1991 hade 22 föreningar, däribland Haga-Brunnsvikens vänner formulerat ett uppdrag för Norra och Södra Djurgården, Haga-Brunnsviken, Ulriksdal/Sörentorp. Det gick ut på skydda området som ”nationell park” för all framtid.

Året därpå bildade dessa föreningar Förbundet för Ekoparken. Starkt drivande var föreningen Norra Djurgårdens Vänner. Ur den föreningen kom Birger Rapp som blev förbundets första ordförande och hans hustru Brigitta Rapp som också ingick i styrelsen.

Peter Schantz tog nästan samtidigt initiativ till bildandet av Kommittén för Gustavianska Parken (KGP), och startade den tillsammans med Greger Carpelan. KGP bildades den 22 augusti 1991 i syfte att dels förhindra den pågående och planerade exploateringen av Haga – Brunnsviken – Ulriksdalsområdet, dels verka för skydd, vård, restaurering och utveckling av området som en sammanhängande natur- och kulturpark.

Kommittén organiserades som en akademi med tunga namn som förra Skansenchefen Eva Nordenson, författaren Lars Gyllensten, justitierådet Bengt Hamdahl, Planverkets förre chef, professor Lennart Holm och Nobelstiftelsens VD, Stig Ramel. Detta till skillnad från Haga-Brunnsvikens vänner och de andra föreningarna, som var breda medlemsföreningar. Förbundet för Ekoparken fungerar som ett sammanhållande paraply för dessa föreningar, i dag 50 stycken. De olika organisationerna kompletterar varandra i djup och bredd.

Den planerade våldsamma exploateringen av området kring Brunnsviken och på Norra Djurgården var också en strid mellan Stockholms stad och Solna. Detta förhållande och de tre motionerna gav regeringen anledning att i november 1991 förelägga Stockholm och Solna att göra en samordnad planering för ”att tillgodose naturvårdens, kulturminnesvårdens och friluftslivets intressen”. Det var Görel Thurdin, som då var miljöminister, som såg till att regeringen tog detta beslut.

Ett år senare, i december 1992, redovisade Stockholm och Solna ett gemensamt program för planering av området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården. I sin tur kunde regeringen använda det för att skriva propositionen 1993/94:3 om bildandet av en nationalstadspark. Förslaget var kontroversiellt därför att det kunde tänkas bereda hinder bl.a. för genomförandet av Dennispaketets motorvägsring runt Stockholm och en rad andra projekt, främst Fysikcentrum. Men regeringen och riksdagen var eniga. Parken fick officiellt liv den 1 januari 1995 när lagen trädde i kraft.

Det är intressant att se att intresset för att bevara området kring Brunnsviken och det större området från Fjäderholmarna till Sörentorp väcktes på flera håll samtidigt. Och med delvis olika motiv. Haga-Brunnsviken och Kommittén för Gustavianska Parken har ett mer uttalat intresse av kulturmiljö medan Henrik

Waldenström har ett tydligare naturvårdsintresse. De olika initiativen kompletterar varandra och har bidragit till att parken fått ett brett stöd.